

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований в 1996 році

Рівне – 2006

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И :
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.
Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №11 від 30.06.2006 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2006

За словами Кондрашової Л.В. в ході підготовки майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі необхідно "...створити такі умови, що допомогли б кожному студенту знайти шлях для самовдосконалення професійного вигляду, індивідуального, морального, духовно-емоційного розвитку" [2,170]. Саме театр є такою умовою, де відсутні всі штампи, комплекси, де на першому місці стоїть готовність імпровізувати, виявляти своє ставлення і бачення запропонованого автором.

Отже, новостворений студентський англійський міні-театр створює передумови для реалізації засад гуманітаризації та гуманізації навчально-виховного процесу, що неможливі без активного використання різних форм співробітництва студентів у процесі навчання та в позакласній діяльності. Процес формування у студентів навиків спілкування розвиває в них комунікативні здібності, ставить до викладача певні моральні вимоги цього співробітництва, і, зрештою, створює невимушену, творчу атмосферу навчання.

Крім того, театралізовані дійства приносять не лише естетичну насолоду в чистому вигляді, як учасникам, так і глядачам, оскільки носять не просто розважальний характер, а й радість співпереживання, можливість поглибити і розвинути свої емоційні почуття, розширити свій кругозір та духовно збагатитися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніценко Л.О. Гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу засобами студентського англійського театру. // Нові технології навчання: Наук.-метод. збірник. – К., 2001. – №31. – 150 с.
2. Кондрашова Л.В. Процес обучения в высшей школе: Учеб. пос. – Кривой Рог: КПУ, ИВИ., 2000. – С.170.
3. Петрушин В.И. Музыкальная психотерапия. – М., 2000. –1 С.10, 17.
4. Maley A and Duff A. Drama Techniques in Language Learning. //CUP. – 1982. –1 2nd Edition. – 1 www.BBC British Council teaching English – Literature – Using drama texts in the classroom.htm
5. Vygotsky. Thinking and speech. // The collected works of L Vygotsky. /In Reber and a Carton (eds). – LS., New York: Plenum, 1987. – [www.BBC British Council teaching English – Literature – Using drama texts in the classroom.htm](http://www.BBC.British.Council.teaching.English.Literature.Using.drama.texts.in.the.classroom.htm).
6. Weinberg M. Norman. The nonmusical outcomes of music education. //MuSICA Research Notes. / Volume II, Issue 2, Fall 1995.-www.musica.uci.edu/mrn/v212F95.html#outcomes
7. Weinberg M. Norman. The impact of the art on learning. // MuSICA Research Notes. / Volume VII, Issue 2, Spring 2000. – www.musica.uci.edu/mrn/V7I2S00.html#impact .
8. Wessels, Charlyn. Drama (Resource Books for Teachers). //Oxford University Press, 1987. – P.53, 54.

Резюме. Данная статья раскрывает значение музыкально-драматической деятельности в процессе изучения иностранного языка (английской). В ней отмечается о важности интеграции музыкального образования в учебно-воспитательное пространство, что положительно будет влиять на физическое, эмоциональное и духовное развитие студентов и на их учебные достижения .

Ключевые слова: музыкальная психотерапия, арт-терапия, музыкально-драматическая деятельность, драматургия, творческое напряжение, театральные приемы, «музыка эмоций», инсценирование, импровизация, гуманизация учебного процесса.

Summary. The given article exposes the value of musical-dramatic activity in a process of learning foreign language (English) .It also marks about the importance of integration of musical education in learning space which will positively affect physical, emotional and spiritual development of students and influence their achievements in academic subjects.

Key words: musical psychotherapy, art-therapy, musical-dramatic activity, dramaturgy, creative tension, theatrical receptions, «music of emotions», stage version, improvisation, humanization of educational process.

Одержано редакцією 15.02.2006.

УДК: 378. 035

С. Б. ЛІТВІНЧУК

ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОДУКТИВНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Резюме. У статті розглядаються деякі аспекти педагогічної технології формування технічного мислення на заняттях із загальнотехнічних дисциплін. Основним принципом організації процесу навчання є продуктивний підхід, який передбачає виконання технічних завдань у відповідності із змістом, метою, завданнями професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: навчання загальнотехнічним дисциплінам, продуктивне навчання, продуктивно-технічні завдання, технічні завдання, технічне мислення, професійні знання, уміння й навички, професійна підготовка.

Соціально-економічні й політичні перетворення в Україні зумовлюють необхідність професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів, носіїв не лише професійних знань, умінь та навичок, але й активних учасників науково-технічного прогресу. При цьому значення знань не применшується, але вони мають стати "знаряддям праці", що вимагає при оцінці їх ефективності враховувати професійну компетентність, ініціативу, творчість, саморегуляцію, розумові здібності. Студент у процесі професійної підготовки має

оволодіти, як зазначає І. А. Зязюн, "...не лише декларативними знаннями (про те, "що"), а й процедурними ("як")" [4, 25]. У сучасних умовах, коли техніка і технологія виробництва постійно вдосконалюються, зростає потреба в фахівцях, які мають якісну професійну підготовку і загальну культуру, творчо думаючих, здібних самостійно ставити і розв'язувати принципово нові завдання [1]. Тому однією з важливих задач професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі освіти є формування в них технічного мислення. А це можливо лише при спеціальній організації навчально-виховного процесу, який забезпечує професійну орієнтацію самовизначення майбутнього спеціаліста.

При засвоєнні будь-яких знань необхідно попередньо планувати ту діяльність, в яку вони повинні ввійти. Отже, у процесі продуктивної підготовки майбутніх спеціалістів не можна використовувати лише навчальні завдання, бо вони "...віддаляють студентів від реальностей професійної справи, а не наближають до неї" [5, 59].

Завдання з формування технічного мислення потрібно розглядати як ефективний фактор активізації навчання студентів, що дозволить викладачеві організувати продуктивне навчання загальнотехнічних дисциплін. Унаслідок цього буде вдосконалюватися професійна підготовка студентів у вищих технічних навчальних закладах [2].

З метою забезпечення продуктивності навчання загальнотехнічним дисциплінам необхідно змоделювати виробничу проблему, ситуацію, які будемо називати продуктивно-технічними завданнями та визначити їх практичне застосування в майбутній професійній діяльності [3].

Багато науковців (Т.В. Кудрявцев, І.С. Якиманська, П.М. Якобсон та інші) відмічають, що формування технічного мислення базується на розвитку пізнавальних інтересів студентів. Одним із засобів розвитку таких інтересів є розв'язання продуктивно-технічних завдань у процесі вивчення загальнотехнічних дисциплін, які відіграють важливу роль у системі професійної підготовки майбутніх фахівців. Їх використання у процесі навчання сприяє не тільки засвоєнню та якісному застосуванню знань, але і формуванню у студентів узагальнених знань, умінь планувати, комбінувати, регулювати свою навчальну діяльність, продуктивно і творчо вирішувати виробничі завдання професійного спрямування, оперувати динамічними просторовими системами тощо. Саме на ці аспекти звертається увага у статті, оскільки у процесі розв'язання завдань продуктивно-технічного змісту формується технічне мислення студентів.

Доцільно відмітити справедливе зауваження викладачів підготовка загальнотехнічних дисциплін, що одні і ті ж по своїй суті навчальні завдання повторюються в нових збірниках. Досить часто автори їх дещо змінюють оновленими формулюваннями і виразами. Але при цьому суть навчального завдання, його змістовне ядро, принцип його побудови, структурна характеристика, а значить і рівень педагогічної ефективності майже не змінюються. Проявити винахідливість у міркуваннях по ходу розв'язання, зацікавити студента та сформувати його творче мислення такі завдання часто не можуть. Важко досягнути високої активізуючої ролі завдань, розрахованої на організацію складних форм розумової діяльності студента, якщо обмежуватися досвідом їх складання в межах програми своєї навчальної дисципліни. При цьому важливо враховувати специфіку майбутньої професійної діяльності, що ми і розглянемо в даній статті.

Проблемі складання завдань і методиці навчання студентів їх розв'язанню приділяється велика увага в дослідженнях психологів, дидактів, методистів. Широке коло дослідників (С.Л. Рубінштейн, Н.О. Менчинська, К.О. Славська, З.І. Калмикова, Є.О. Флешнер, В.А. Крутьенький, Є.М. Кабанова-Меллер, Л.М. Ланда, Г. С. Костюк) розглядали означену проблему. У працях Ю.К. Бабанського, І.Я. Лернера, М.І. Махмутова, П.І. Підкасистого, Л.М. Фрідмана, К.Д. Джумаєва, Ю.М. Кулюткіна, Дж. Пойа досліджується організація навчально-виховної роботи у процесі розв'язання задач.

В аспекті сформульованих нами проблем зазначимо, що завдання продуктивно-технічного змісту можна класифікувати таким чином:

1. Завдання на узагальнення і конкретизацію технічного матеріалу.
2. Завдання на конструювання.
3. Завдання на встановлення технічного діагнозу.
4. Завдання на оперування просторовими образами та співвідношеннями.
5. Завдання на проектування.

Безперечно, такі завдання можна використовувати на різних етапах навчально-пізнавальної діяльності у вищих навчальних закладах освіти. При засвоєнні нового матеріалу розв'язання цих завдань стимулює у студентів потребу в нових знаннях, сприяє формуванню методів самостійного опрацювання програмних питань. На етапі закріплення знань студенти оволодівають засобами їх застосування на практиці.

При контролі та оцінюванні знань, умінь розв'язання технічних завдань використовується для перевірки якості засвоєних знань, способів дій, окремих операцій тощо.

Розв'язання продуктивно-технічних завдань допомагає студентам ознайомитися з широким колом виробничих проблем: будовою і принципом дії машин і механізмів, технологічними процесами, основами конструювання і проектування технічних об'єктів, технічною термінологією тощо. Дійсно, раціоналізаторство та винахідництво, творча участь майбутніх спеціалістів у виробничій праці можливі за умови систематичного формування у студентів способів розв'язання продуктивно-технічних завдань.

У процесі професійної підготовки майбутніх спеціалістів важлива роль відводиться загальнотехнічним дисциплінам. Починаючи з вивчення простих форм механічного руху і рівноваги матеріальних об'єктів, нескладних розрахунків на міцність, будови і розрахунків деталей машин загального призначення, студенти

знайомляться з науковими основами конструювання, проектування і створення різних машин, приладів і механізмів. При виконанні лабораторних робіт майбутні фахівці набувають навички експериментування, застосування теоретичних знань у практиці процесу навчання.

Доречно зупинитися на тому, як формується технічне мислення студентів у процесі розв'язання продуктивно-технічних завдань із загально технічних дисциплін.

При цьому важливо підкреслити, що закони динаміки широко застосовуються у виробничих процесах. Дійсно, динаміка разом з кінематикою і статикою – наукова основа машинобудування та приладобудування. Для створення у студентів конкретної уяви про сили, якими вони оперуватимуть у майбутній виробничій діяльності, слід познайомити їх з тяговими зусиллями деяких тракторів і надати можливість розв'язати завдання на розрахунок агрегатів, наприклад: “Тяговий опір однієї 24-рядної тракторної сїялки 5000 Н. Скільки таких сїялок може працювати в агрегаті з трактором К-700, якщо сила тяги його при русі по підготовленому до посіву ґрунту дорівнює 48кН (III передача)?” Вивчаючи розділ “Робота і потужність”, студенти розраховують тягову потужність трактора для різних швидкостей, зокрема, має місце таке завдання: “Визначити тягову потужність трактора Т-4А при русі зі швидкістю 4,66 км/год, якщо його тягове зусилля при цьому 50 кН. Визначити коефіцієнт корисної дії трактора при русі з вказаною швидкістю, якщо потужність встановленого на ньому двигуна 95,71квт”. Роботу студентів по розв'язанню завдань на визначення тягової потужності і коефіцієнта корисної дії трактора можна організувати так, щоб різні групи студентів провели розрахунок тягової потужності, але при різних швидкостях руху. Це дозволить скласти таблицю отриманих значень потужностей, коефіцієнтів корисної дії і провести їх порівняння, узагальнення та аналіз. Студенти при цьому встановлюють, що тягова потужність трактора і його коефіцієнт корисної дії зі зміною швидкості змінюються.

Таким чином, потрібно звернути увагу студентів на те, що розрахунок потужностей двигунів в умовах сучасного механізованого господарства відіграє важливу роль у справі планування сільськогосподарських робіт, найбільш раціонального використання техніки. Знаючи потужність наявних у господарстві двигунів, можна розраховувати час, необхідний для виконання тих чи інших виробничих завдань. Для цього потрібно познайомити студентів із такими задачами технічного змісту: “Тягове зусилля трактора Т-130 при роботі на п'ятій передачі (6,37 км/год) дорівнює 42 кН. Скільки сїялок повинно працювати в агрегаті з трактором, щоб найбільш повно використати його потужність, якщо тягове зусилля однієї сїялки дорівнює 5кн?”

Часто виникає потреба у визначенні технічних можливостей двигуна даної потужності виконати у вказаний час необхідну роботу тощо. З такими розрахунками мають справу інженерно-технічні працівники. Звідси очевидний висновок про важливість розв'язання завдань означеного змісту для формування технічного мислення майбутніх фахівців.

Значну роль у процесі вивчення дисциплін відіграють завдання на проектування, в яких задаються тільки основні технічні характеристики механізму, а інші студент визначає самостійно. Наприклад, при проектуванні зубчастого редуктора задаються лише тип редуктора, потужність і кутова швидкість тихохідного (вихідного) валу. Студент на основі наявних у нього знань, навчальної і довідкової літератури підбирає інші дані, необхідні для розрахунків та конструювання деталей і редуктора в цілому. Він вибирає тип електродвигуна, матеріали, способи отримання та термічної обробки заготовок і зубчастих коліс, умови роботи, тривалість експлуатації деталей і т.п. При цьому йому необхідно врахувати ті виробничі вимоги, яким повинно відповідати розв'язання даного завдання, а саме: реальність виготовлення спроектованої деталі, її технологічність, оптимальні габарити і металоємність, зручність монтажу, економічність. У результаті аналізу визначених параметрів відбувається вибір тих із них, які в найкращій мірі відповідають сучасним вимогам до машин та їх механізмів. А це пов'язано з послідовним, логічним обґрунтуванням всіх можливих результатів, що, безперечно, сприяє формуванню технічного мислення студентів у процесі розв'язання продуктивно-технічних завдань із загальнотехнічних дисциплін.

При розв'язанні завдань на проектування студенти виконують не лише теоретичні розрахунки, але й викреслюють спроектований механізм за даними, отриманим в результаті проведених технічних розрахунків. Вони оцінюють раціональність різних методів обчислень розмірів деталей та коректують деякі величини із врахуванням сучасних технологічних вимог. Окремі параметри зубчастого редуктора не можна визначити в теоретичній частині, тому студент має бути і конструктором, а також вміти читати і виконувати креслення. Читання графічних зображень забезпечується одночасно також їх логічним технічним аналізом та просторовою уявою.

Досвід показує, що розв'язання таких завдань спрямовує студентів визначити оптимальні варіанти того чи іншого параметру технічного об'єкту, привчає до самостійності його вибору, допомагає усвідомити багатоваріантність більшості технічних завдань, які можуть виникати в умовах виробництва. Все це формує технічне мислення студентів, що характеризується вмінням аналізувати, порівнювати, класифікувати, систематизувати, узагальнювати.

Безперечно, при складанні продуктивно-технічних завдань бажано враховувати сучасні наукові досягнення щодо впровадження нових способів обробки і виготовлення деталей машин, приладів і механізмів, застосування нових матеріалів, засобів механізації та автоматизації виробництва. В завданнях на проектування механізмів і технологічних процесів вихідні дані мають задаватися так, щоб в результаті розв'язання отримані технічні параметри відповідали б існуючим установкам і виробничим вимогам.

Результати, отримані при розв'язанні завдань продуктивно-технічного змісту, мають давати відповіді на виробничі питання та розширювати технічний кругозір студентів.

Із умови завдання можна передбачити використання таблиць, графіків, технічних довідників, що забезпечить більш ефективне засвоєння студентами технічної термінології та формування їх технічного мислення. Деякі питання повинні відображати специфіку майбутньої професійної діяльності. На заняттях із загальнотехнічних дисциплін студенти мають переконатися в тому, що лише оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок дасть їм можливість у майбутньому бути готовими до плідної виробничої діяльності.

Як показує досвід, розв'язання продуктивно-технічних завдань у процесі вивчення загальнотехнічних дисциплін є одним із засобів формування технічного мислення майбутніх спеціалістів. А це слугує об'єктивною основою для успішного застосування студентами теоретичних знань, умінь і навичок у майбутній професійній діяльності та якісного виконання навчальних завдань, курсових проектів, творчих дослідницьких робіт.

Узагальнюючи, можна сказати, що якщо постійно спрямовувати студентів на професійний підхід до навчання, то, безумовно, в майбутньому, на виробництві, використовуючи здобуті за період навчання знання, вміння й навички, вони зможуть самостійно формулювати технічні завдання, вибирати і складати розрахункові схеми, проводити розрахунки для різних деталей машин та механізмів, займатися конструюванням, самостійно аналізувати одержані результати тощо.

Таким чином, ми дійшли висновку, що формування технічного мислення студентів базується на професійних знаннях, вміннях й навичках і включає в себе розвиток єдності теоретичного і практичного компонентів змісту навчання, умінь аналізувати, порівнювати, систематизувати, синтезувати, узагальнювати.

Ми розглянули лише деякі аспекти, що сприяють формуванню технічного мислення студентів на заняттях із загальнотехнічних дисциплін. Якщо викладач зуміє їх врахувати у своїй педагогічній діяльності, то це допоможе студентам ще за період навчання оволодіти професійними знаннями, вміннями й навичками. Подальші дослідження полягають у розробці матеріалів щодо застосування педагогічної технології формування технічного мислення студентів у поєднанні з інтерактивними технологіями навчання при вивченні дисциплін загальнотехнічного циклу. Успішне вирішення означеної проблеми сприятиме підвищенню якості професійної підготовки студентів, а також формуванню національно свідомих, ініціативних, конкурентоспроможних, з високим рівнем творчих можливостей, здатних до плідної, продуктивної праці фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зязюн І. А. Неперервна освіта: Концептуальні засади і сучасні технології. // Творча особистість у системі неперервної освіти: – Харків: ХДПУ. – С. 8-16.
2. Лузан П. Г. Активізація навчання студентів. / За ред. Дьоміна А.І. – К.: Ред.-вид. відділ Наукметодцентру агроосвіти, 1999. – 216 с.
3. Лузан П. Г., Дьомін А. І., Рябець В. І. Формування активності студентів у навчанні. – К.: Вища шк., 1998. – 192 с.
4. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія. / За ред. І. А.Зязюна – К., 2000. – 636 с.
5. Вербицький А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. Метод. пос. – М.: Высшая шк., – 1994. – 207 с.

Резюме. В статье рассмотрены некоторые аспекты педагогической технологии формирования технического мышления на занятиях по общетехническим дисциплинам в высших технических учебных заведениях. Основным принципом организации процесса обучения является продуктивный подход, который предполагает выполнение технических заданий в соответствии с содержанием, целью, задачами профессиональной подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: обучение общетехническим дисциплинам, продуктивное обучение, продуктивно-технические задания, технические задания, техническое мышление, профессиональные знания, умения и навыки, профессиональная подготовка.

Summary. The article deals with some aspects of pedagogical technologies of forming students' engineering thinking while teaching them engineering subject. The basic principle of the teaching process organization is the productive approach providing solution of the engineering problems according to the contents, aims and tasks of the future specialists' professional training.

Key words: general engineering subjects training, productive training, productive engineering tasks, engineering tasks, development of engineering mentality, professional knowledge, skills and abilities, professional training.

Одержано редакцією 10.05.2006.

УДК: 37: 781. 68

С.А.САМЧУК

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ

Резюме. У статті розглядаються питання, пов'язані з художньою інтерпретацією музичного твору. Суть художньої інтерпретації – творчий процес тлумачення музичного твору. В процесі інтерпретації музичного твору можна визначити чотири основні етапи: виникнення художнього задуму, його формування, реалізація, перевірка та оцінка. В статті характеризується кожний з етапів.

ЗМІСТ

<i>Хом'як І.М.</i> Аналіз експериментального навчання української орфографії	3
<i>Парасюк І.А.</i> Морально-етичні засади «Руської трійці»	8
<i>Слободян М.Б.</i> Педагогічне новаторство Волинської гімназії та його вплив на організацію навчально-виховного процесу Кременецького ліцею ХХ ст.	11
<i>Кравченко Т.В.</i> Сімейна модель соціалізації особистості в сучасних умовах	14
<i>Повалій Л.В.</i> Особливості виховання підлітків в різних типах неповної сім'ї	16
<i>Тимошук Н.С.</i> Духовно-моральне становлення молоді в умовах особистісно орієнтованого виховання	19
<i>Хримова О.Л.</i> Дослідження вихованості і особистісного розвитку підлітка з проблемної сім'ї	22
<i>Хролець О.І.</i> Дитинство як предмет психолого-педагогічного вивчення	26
<i>Янциур Л.А.</i> Розвиток у дошкільників інтересу до творів образотворчого мистецтва	29
<i>Стаднік Н.В.</i> Мотивація відповідальності у дітей шестирічного віку	34
<i>Коренева І.М.</i> Використання міжпредметних зв'язків у процесі розвитку спостережливості молодших школярів	36
<i>Іванова Л.І.</i> Визначення рівня літературної компетентності молодшого школяра	39
<i>Сіранчук Н.М.</i> Діагностика образномовленнєвих вмінь учнів початкових класів	43
<i>Крижанська Л.В.</i> Національні цінності в початковій школі при організації національно зорієнтованого навчально-виховного процесу	48
<i>Лопухівська А.В.</i> Формування соціальної і комунікативної активності учнів сільської школи	53
<i>Барсукова Л.М.</i> Втілення теоретичних засад історико-краєзнавчої пошукової роботи учнів в практику навчально-виховної діяльності сучасної загальноосвітньої школи	55
<i>Комарницька В.Л.</i> Концептуальні засади формування громадянської свідомості старшокласників	59
<i>Дмитрів О.В.</i> Використання методу ситуативного навчання на уроках англійської мови у загальноосвітніх школах.	64
<i>Трофімчук В.М.</i> Організаційні форми та методи художньо-конструкторської діяльності старшокласників	67
<i>Грицай Н.Б.</i> Формування пізнавальної активності учнів під час позакласних екскурсій у природу	72
<i>Ганчин Л.В.</i> Особливості навчання усного мовлення у духовних семінаріях	78
<i>Головань Т.М.</i> Дитячі притулки в Криму у II половині XIX століття	82
<i>Коваль В.В.</i> Моральне виховання неповнолітніх у пенітенціарних установах як один з основних стратегічних напрямів підготовки їх до соціальної адаптації в суспільстві	86
<i>Потапчук Т.В.</i> Пісня як засіб виховання дітей	91
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні погляди та диригентська майстерність Андрія Бобиря	94
<i>Устенко К.О.</i> Оперно-хорова творчість М.В.Лисенка як засіб формування музично-естетичного мислення студентів	97
<i>Мельничук С.Ф.</i> Виконавське мистецтво і супроводжуючий його психологічний фактор – сценічне хвилювання	101
<i>Дем'яненко І.О.</i> Формування в учнів музичних шкіл навичок саморегуляції та контролю м'язового тону під час гри на гітарі	104
<i>Янциур М.С.</i> Індивідуальні навчально-дослідні завдання з професійної орієнтації при підготовці майбутніх вчителів трудового навчання	107
<i>Безкоровайна О.В.</i> Виховання духовної культури особистості студента засобами соціально-ціннісної діяльності	109
<i>Костюк Л.К.</i> Специфіка викладання навчальної дисципліни «Культурологія» в умовах інтеграції освітніх систем вищої школи України у європейський простір	115

Никон О.К. Організація самостійної роботи студентів з дисципліни „Основний музичний інструмент” в умовах кредитно-модульного навчання	120
Яковенко Л.П., Шипунова Н.О. Виховання музичного мислення студентів у процесі естетичної оціночної діяльності	123
Ульяновська Л.П. Вокальне виховання в учбовому хоровому колективі: спроба створення сучасної концепції	127
Цапун Р.В. Методи вивчення народного співу в студентському фольклорному колективі	129
Рабченко Т.С., Демченко В.В. Моніторинг як діагностична технологія виявлення готовності випускників вищих навчальних закладів до роботи з обдарованими дітьми.	132
Озерянська А.П. Загальна характеристика розвитку методики викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах України (60-ті роки ХХ століття)	137
Терещук М.А. Музично-драматична діяльність, як засіб удосконалення навчально-виховного процесу на факультеті іноземної філології	140
Літвінчук С.Б. Формування технічного мислення студентів у процесі розв’язання продуктивно-технічних завдань із загальнотехнічних дисциплін	143
Самчук С.А. Художня інтерпретація музичного твору	146
Лукач О.М. До проблеми економічної соціалізації особистості в сучасних умовах	150
Колбіна Т.В. Шляхи оновлення змісту формування міжкультурної комунікації студентів економічного профілю в педагогічній системі вищого навчального закладу	152
Бондарчук А.А. Виховання у студентської молоді етики сімейних взаємин	155
Дучинський С.В. Теоретичні аспекти вокально-хорової виконавської діяльності	158
Пелячик І.Ф., Крижановська Т.І. Історичні аспекти проблеми творчого розвитку особистості засобами музичного мистецтва	160
Кирда А.Г. Визначення провідних тенденцій формування цілей освіти в розвинених країнах	164
Свердлова Т.Г. Формування в дітей комунікативних навичок і навичок спільної діяльності за допомогою японського досвіду групового виховання дошкільників	167
Заблоцька Л.М. Структура та зміст навчального процесу в початкових школах Великої Британії	172
Шимків І.В. Проблема оцінювання знань і моніторингу якості освіти в нормативних документах об’єднаної Німеччини	176
Каур О.С. Тенденції та пріоритети морально-етичного виховання підлітків у Франції	180
Григорчук І.С. Формування духовності в контексті християнської моральної свідомості.....	182
Відомості про авторів	185

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 10.06.2006 р. Підписано до друку 30.06.2006 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 28,24. Обл. вид. арк. 28,67. Замовлення № 19/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**О – 59 ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20